

ŽELIMO LI KVALITET ILI KVANTITET USLUGA BIBLIOTEČKO-INFORMACIONOG SISTEMA UNIVERZITETA U SARAJEVU U OKVIRU SADRŽAJNE OBRADJE?

DO WE WISH QUALITY OR QUANTITY SERVICES IN THE LIBRARY-INFORMATION SYSTEM OF UNIVERSITY OF SARAJEVO IN THE FRAME OF SUBJECT CATALOGUING?

Emina Kešan Tolomanoski, mag. bibl.

Biblioteka - Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, BiH
emina.kesan@ff.unsa.ba; eminakesan@yahoo.com

Ako pustiš ribu u posudu s vodom, nemoj misliti da si joj dao slobodu.
(Korejska narodna poslovice)

Sažetak

Rad predstavlja jedan osvrt šta to zapravo podrazumijeva obrazovanje i da li okvir obrazovanja ovakvog kakvo jeste doprinosi pojedincu ili sistemu. Koliko smo to taoci vladajućeg ekonomsko-političkog sistema u kojem obrazovanje podliježe modelu poduzetništva gdje je profit jedini cilj. Sistem neizmerno voli riječ 'kvantitet' te upravo kroz taj aspekt 'kvantiteta' rad posmatra ulogu visokoškolskog informacijskog stručnjaka danas. U radu se predstavlja i ukazuje na neizmjernu važnost *sadržajne obrade dokumenta* kao jednog od vodećih primjera da li mi doprinosimo kvalitetu ili kvantitetu. *Sadržajna obrada dokumenta* direktno utiče na bibliotečko-informacione usluge koje pokazuju uspješnost rada bibliotečko-informacionog centra. Naravno da vrednovanje rada bibliotečko-informacionog centra podrazumijeva mnoge segmente, ali šta znači broj korisnika, broj svezaka u fondu i broj pruženih informacija. U današnjem vremenu ICT-e koje je iznjedrilo raznovrsne izvore informacija prilično je jasno da su nositelji znanja tu da bi se koristili, a ne skladištili. Tako da rad upućuje na koji način *sadržajna obrada dokumenta* utiče na korištenje bibliotečkih kolekcija, a ne njihovo skladištenje i isključivo kvantitativno prezentiranje.

Ključne reči: obrazovanje, visokoškolsko obrazovanje, visokoškolske biblioteke, kritičko bibliotekarstvo, informacijski stručnjaci, *sadržajna obrada dokumenta*, kvalitet, kvantitet, uspješnost rada biblioteke, pokazatelji uspješnosti poslovanja, korisnici, bibliotečko-informacioni sistem Univerziteta u Sarajevu

Abstract

The paper presents one review what education implies and whether the frame of education as it is, contribute to an individual or the system. How much are we the hostages of the ruling economic-political system in which education is subject to a model of entrepreneurship where profit is the only goal? The system immensely loves the word 'quantity', and through this aspect of 'quantity', work observes the role of higher education information expert today. The paper presents and indicates the immense importance of subject analysis of the document processing as one of the leading examples if we contribute to the quality or quantity. Document content processing directly affects the higher education library information services and points to the success of library-information system. Of course, that evaluation of library-information center implies many segments, but what does the number of users, number of volumes in the fund and the number of the information provided mean? In today's era of ICT, which brought out many sources of information, we can say: bearers of knowledge are there to be used and not to be stored. Paper indicates how document subject cataloguing affects the use of library collection and not their storing and solely quantitative presentation.

Key words: education, higher education, university libraries, critical librarianship, information experts, subject cataloguing, quality, quantity, library performance measurement, performance indicators, users, library-information system of University in Sarajevo

Uvodna razmatranja

Bibliotekari (informacijski stručnjaci) visokoškolskih biblioteka danas su itekako svjedoci koliko napora i energije se ulaže u statističke pokazatelje, popise, materijalne popise itd., da bi se pokazalo koliko mi to imamo svezaka u našim bibliotečko-informacionim centrima. Preljepo je znati koliko čega imamo, ali još je ljepše znati kako smo predstavili/prezentirali kroz systemske servise za automatizaciju podataka to što imamo, odnosno, šta mi to imamo.

U današnjem informacijsko-tehnološkom okruženju kvantitativni pokazatelji kao broj korisnika i broj svezaka u fondu ne znače nam mnogo, jer korisnici kao uspješnost rada biblioteke navode: uspješnost pretraživanja kataloga, raspoloživost datih dokumenata, dostupnost izvora informacija, proteklo vrijeme od nabavke novog naslova do posudbe i tako dalje.

Jedna od značajnih, ako ne i najznačajnija osobina efikasne usluge bilo kojeg bibliotečko-informacionog centra jest kvalitetno prezentirati ono što imamo, gdje kvalitet prednjači nad kvantitetom. Kao da smo upali u statističke pokazatelje do grla i naprosto se gubimo i gušimo da bismo imali broj, ali ne i kvalitet.

Svjesni smo također, osobito posljednjih decenija, jedne vrlo čudne klime unificiranja visokoškolskog obrazovanja koje svojim direktivama nalaže načela koja služe sistemu, ali ne i pojedincu. Promoviraju se kvaziindividualističke vrijednosti: ‘život potrošnje’, konformizam, ‘unificiranje’ u bilo kojem smislu, kritičke svjesnosti kao da i nema, služimo jedino napretku postojećeg sistema koji je baziran isključivo na tržišnoj vrijednosti, ali ne i na promišljanju postojećeg sistema i na onome što omogućava istinsku slobodu pojedinca i slobode uopće. Danas obrazovanje bilo kojeg nivoa podliježe modelu poduzetništva koji opet počiva na jednom jedinom cilju, a to je profit. Da, kazaćemo: sve je to odlika vladajućeg ekonomsko-političkog sistema u kojem jesmo, međutim, usudiću se kazati da sistem čine ljudi, tako da iz toga proizlazi da ljudi, odnosno pojedinac, itekako može pozitivnije utjecati na sistem i mijenjati ga u svrhe slobodnog, harmoničnog, kritičko-svjesnog ambijenta gdje pojedinac slobodno može razvijati sebe i vlastite mogućnosti.

Vrlo lako bi se “obrazovanje moglo pretvoriti u parazitsku aktivnost ako neki drugi subjekt, kao npr. politički ili ekonomski sustav, bude i dalje

definirao obrazovne ciljeve i svrhe”. Zbog toga su oni koji kreiraju znanje obavezni ponuditi svoj doprinos unutar institucije te permanentno preispitivati ciljeve, principe i svrhu obrazovanja jednako kao i stilove učenja te metode poučavanja. U civilnom društvu “tretirati studenta s respektom kao osobu jest moralno prihvatljivo, a promatrati studenta kao sredstvo ili ‘materijal’ u koji treba usaditi nečija samovoljna uvjerenja, smatra se nemoralnim.” (Žitinski 2006: 140).

Postmoderni potrošački kapitalizam u kojem živimo nije toliko transparentan bez obzira na to što je navodno demokratski – on djeluje iz sjene, režira ciljeve društvu kao da su to njegove istinske potrebe. Tome služi hiperregulacija obrazovanja, njegovo totalno programiranje i totalni nadzor od strane političkih i ekonomskih institucija. Iako se te tendencije mogu pratiti i na nižim razinama obrazovanja, tj. u osnovnom i srednjem obrazovanju, na razini visokoškolskog obrazovanja posve je jasno o čemu se zapravo radi. Naime, recentni bolonjski proces, unificiranje sistema visokoškolskog obrazovanja na evropskoj, a zapravo i na svjetskoj razini, samo na prvi pogled može izgledati kao liberalizacija visokog školstva i oslabljivanje tradicionalnog krutog hijerarhijskog sustava sveučilišnog obrazovanja.

Čarobne riječi poput ‘kompatibilnost’, ‘fleksibilnost’ ili ‘protočnost’ prikrivaju nešto što je kudikamo gore od podvrgavanja sveučilišta državi, gdje je barem deklarativno postojala autonomija sveučilišta kao autonomne i samosvrhovite sfere obrazovanja, znanosti i znanja. Pod krinkom bolonje sveučilište se sada podvrgava moći kapitala, a sistem koji se nameće sveučilišnom obrazovanju samo je preslikavanje sistema neoliberalističkog kapitalizma u sferu obrazovanja. Kao i slobodno tržište roba i kapitala, tako je i slobodno tržište znanja dirigitirano od onih koji zapravo jedini profitiraju od njega, jer su oni jedini koji definiraju što je to sloboda. Podvrgavanje sustava obrazovanja jednom centru, neuhvatljivoj, ali svemoćnoj nadinstanciji, predstavlja centralizaciju koja sama po sebi sužava prostor slobodne organizacije, slobodnog djelovanja i slobodnog mišljenja uopće. (Jurić i Kranjec 2012: 2)

Kao što Ed D’Angelo pokazuje, ekonomski liberalizam uništava kritičku svijest čovjeka zahvaljujući razvoju kapitalizma u 20. stoljeću

koji je izrodio postmoderni konzumerizam koji je itekako zahvatio sve nivoe obrazovanja. (D'Angelo 2006: 43)

Obrazovanje bi uvijek trebalo služiti prvenstveno pojedincu, njegovom vlastitom samostvarenju putem stjecanja različitih znanja i vještina te kao takvo automatski služi i sistemu. Današnji sistem obrazovanja može bitno obrazuje – Illichevim riječima – ‘život potrošnje’ – konformizam, gdje se sloboda sastoji jedino u slobodi izbora između različitih standardiziranih proizvoda, a ne obrazuje za kritički pristup i propitivanje temelja sustava, za ono što omogućuje istinsku slobodu izbora i slobodu uopće. Današnje obrazovanje počiva na istom modelu kao i poduzetništvo, jer polazi od ulaganja i očekivanja profita. Ono se može usporediti i s kobasičarstvom koje se bavi industrijskom preradom žive materije u gotov, standardiziran, ali beživotan proizvod. (Vrcelj i Mušanović 2013: 686)

To inicira proizvodnje ljudi kao oruđa za poduzeća. Tada škola, prilagođavajući se gospodarstvu, djecu tretira kao buduće oruđe.

Unatoč naporima eksperata i znatnim ulaganjem finansijskih sredstava, do danas nije razvijen instrumentarij kojim bi se kontrolirao proces mišljenja subjekata obrazovanja, njihova vjera, nada, osjećaji, sloboda i čitav niz drugih ‘sitnica’ od kojih se sastoji život. Zašto, zato što “učenje premašuje obrazovanje jer je obrazovanje institucionalizirani skup aktivnosti, uloga i organizacija pomoću kojih određena skupina ili društvo pokušava usmjeriti učenje nekih ili svih članova prema ciljevima koji su njima prihvatljivi. Htjeti kontrolirati skrivene procese i rezultate učenja preko forme škole i školovanja jest pedagoški paradoks.” (Vrcelj i Mušanović 2013: 688)

Da li se nalazimo u jednoj vrsti *pedagoškog paradoksa* na nama je kao implementatorima suvremenih standarda visokoškolskog obrazovanja da uvidimo, međutim ono što je neminovno jeste da kvantitet prednjači nad kvalitetom, to je fakt i to je naša stvarnost. Mi informacijski stručnjaci nismo direktno kroz nastavu uključeni u implementaciju današnje ‘srednjoškolicizacije’ visokoškolskog obrazovanja, ali jesmo kroz vrlo bitan segment organiziranja znanja, servisiranja, usluživanja, prezentiranja znanja, a to je asistiranje naučnoistraživačkom radu bez kojeg nijedno obrazovanje ne može.

Sadržajna obrada dokumenta – kvalitet ili kvantitet bibliotečko-informacionih usluga UNSA kroz Cobiss online kataložni labirint

Naravno da kvalitet bibliotečko-informacione usluge podrazumijeva mnoge aspekte bibliotečko-informacione djelatnosti uopće, međutim ovdje se kvalitet usluge prvenstveno posmatra kroz fokus na *sadržajnu obradu dokumenta*.

Možda se očekuje da iznosim različite definicije pojma kvalitete te da kompariram koja je definicija adekvatnija za segment obrazovanja uopće, s obzirom na to da se danas pojam kvalitet sve više posmatra iz ugla poduzetničkog oka koje utiče na ishode učenja i određuje njih te kompetencije, vještine bilo kojeg nivoa obrazovanja. Takva i slična razmatranja prepuštam drugima, ovdje je fokus prvenstveno na moralnom pristupu i praktičnom iskustvu informacijskih stručnjaka baziranim na direktnoj vezi s korisničkim profilom UNSA. Pojam akademske kvalitete predstavlja dosta složeniji pojam od toga da se kvalitet procjenjuje isključivo kroz povrat investicije / troška prema tzv. konceptima *svrsishodnosti (fitness for purpose)* i *vrijednost za novac (value for money)*, kako nalažu *Pojmovnici definicija iz područja osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju*.

Kroz prizmu da je ‘obrazovanje moralni princip’, mi, informacijski stručnjaci u svojim radnim okruženjima itekako možemo doprinijeti kvaliteti, a i kvantiteti, pitanje je samo čemu dajemo prioritet: broju ili suštini, odnosno sistemu ili pojedincu? Kada služimo pojedincu, istovremeno služimo i sistemu, a kada služimo sistemu, ne mora uvijek značiti da služimo i pojedincu. Visokoškolske biblioteke, usudiću se nazvati ih bibliotečko-informacionim centrima (odavno kroz svoje usluge ne plasiraju samo knjigu kao jedine usluge), mogu mnogo doprinijeti razvoju pojedinca kao *svjesnog i kritičkog slobodnog subjekta*. Pa zato smo tu, to je bila prvobitna uloga biblioteka, pružiti pojedincu pristup znanju u cilju njegovog slobodnog razvoja i mišljenja.

Kako možemo doprinos informacijskog stručnjaka posmatrati kroz prizmu unificiranja visokoškolskog sistema, upravo kroz kvalitet i kvantitet informacijskih usluga. Kvantitet služi sistemu, odnosno unificiranju, ‘plitkosti usluge’. Šta se hoće time kazati?

Kada informacijski stručnjak pomoću *servisa za automatizaciju podataka* predstavlja određene

ni dokument korisniku birajući samo formalnu identifikaciju dokumenta bez ikakve sadržajne obrade, on, htio – ne htio, služi samo i isključivo sistemu, odnosno kvantitetu. Tada nam je bitno da imamo više zapisa (zadovoljavamo broj), da budemo na mrežnim stranicama vrednovanja visokoškolskih ustanova koje unificiranim standardima prezentiraju ko čega ima najviše. Postavlja se pitanje u ime čega? U ime kvantiteta? Mi, htjeli – ne htjeli, fokus i dalje prebacujemo na koliko (kvantitet), a ne na sadržaj (kvalitet). I dalje se dičimo ko ima veću biblioteku zbirku, a to što se samo 30 procenata od te iste zbirke koristi nikoga i ne zanima.

Decenijska biblioteka praksa fakultetskih biblioteka uvriježila je jednu vrstu prakse da se od visokoškolske biblioteke u BiH (koja je prema svojoj prvobitnoj funkciji istraživačka) pravi biblioteka u kojoj je čuvanje primarna funkcija, zbog toga što se biblioteka građa nije toliko nabavljala ciljano i prema nastavnim planovima i programima te naposljetku nakon decenija takvog prikupljanja građe rezultat je da se ima velika biblioteka zbirka iz koje se ne smije otpisati ništa da bi bila velika! Pokloni, kao jedan od oblika nabavke građe u fakultetskim bibliotekama, primani su bez obzira na to jesu li potrebni prema nastavnim planovima i programima!

Potrebno je primijeniti odlike suvremenog bibliotekara koje prema Barbari Hull “ukazuju na to da uloga knjižničara u 21. stoljeću jeste omogućavanje pristupa informacijskim izvorima, umjesto uloge čuvara ljudskog znanja” (Hull 2001: 387).

Postoje smjernice pomoću kojih možemo vrednovati zbirke visokoškolskih biblioteka, a to je metoda usporedbe (*check-list method*) s popisima ispitne literature. Takvim i sličnim metodama mi istovremeno doprinosimo i analizi kvalitete bibliotekskih zbirki u visokoškolskom okruženju UNSA.

Osnovni uslov za sve školske biblioteke (osnovne, srednje, visokoškolske) jeste da biblioteko-informacioni sadržaji prate nastavni plan i program, s obzirom na to da je Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo naloženo da je ‘obavezno utvrđenu obaveznu literaturu posjedovati u svom bibliotekskom fondu’.¹ Kada

dođemo do tačke da imamo većinu naslova iz sadržaja nastavnih planova i programa, onda se možemo baviti nedovoljnim brojem primjeraka.

Jednostavno moramo odrediti prioritete i graditi biblioteko-informacione sadržaje ciljano i prema potrebi korisničkog profila, a ne održavati desetljećima čuvane sveske koje više ničemu ne služe osim kvantiteti.

Bez čega nijedna biblioteka ne može biti *biblioteka*? – bez informacijskog stručnjaka / bibliotekara! Informacijski stručnjak je biblioteka jer odavno se biblioteka paradigma promijenila u paradigmu da je korisnik centar i središte te da nisu u fokusu bibliotekski fondovi nego bibliotekarevo navođenje kroz labirint znanja.

Kada govorimo o sadržajnoj obradi dokumenta, nisam sigurna da li smo (kao praktičari u visokoškolskim bibliotekama) uopće svjesni značaja predmetnog označavanja. Kako u istraživačkoj biblioteci istražiti ako nemamo sadržajne obrade, kako rješavati tematske upite korisnika? Na osnovu čega realizirati usluge *Pitajte bibliotekara* koje su većinom tematskog karaktera?

Kod krutog predmetnog označavanja korisnik često treba pomoć informacijskog stručnjaka kao posrednika koji bi njegov informacijski problem mogao prevesti na jezik sustava. U novije su vrijeme sve prisutniji moderniji sadržajni sustavi kao integrirani sustavi, podržani odgovarajućim smjernicama i normama (Lešćić 2000: 4).

Danas se predmetna obrada ne može promatrati samo u okviru knjižničarstva kao predmetna katalogizacija, već se promatra interdisciplinarno u kontekstu svih informacijskih i komunikacijskih znanosti, ali i znanstvenih područja iz kojih je knjižnična građa koja se označuje. Predmetna obrada, odnosno sadržajno označavanje, radi se u svim baštinskim ustanovama, arhivima, knjižnicama i muzejima, ali i u različitim komercijalnim bazama podataka. Sadržajno označavanje poprimilo je danas i nove oblike, od korisničkog označavanja (*user tagging*) do semantičkog weba, koji podrazumijeva automatizirano označavanje, organiziranje i pronalaženje informacija (Maršić 2017: 4).

U slobodnim sistemima za pretraživanje, suvremene tehnike pretraživanja omogućile su

¹ Zakon o visokom obrazovanju Kantona Sarajevu (“Sl. novine Kantona Sarajevo” broj 33/17, str. 14). <http://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2017-10/Zakon%20o%20VO%20august%202017.pdf>. Datum pristupa: 8. 1. 2018.

korisniku da posve slobodno odabere pojam po kojem će pretraživati. Korisnik se može koristiti riječima prirodnog jezika za koje očekuje da se nalaze u tekstu dokumenta, a koje nisu kontrolirane nikakvim rječnicima ili normativnim popisima (Slavić 2001: 3).

U COBISS-u (Kooperativnom online bibliografskom sistemu i servisu – koji koristi velika većina fakulteta UNSA) *Cobiss Opac* pretraživanje nudi prozor *ključne riječi* koji prilikom pretraživanja pretraži sva polja *Comarc Cobiss zapisa*. Što će značiti da će, ako određeni pojam unesemo u prozor za pretraživanje pod nazivom *naslov*, sistem pretraživati pojam jedino ako se nalazi u polju *naslova*. Prozor za pretraživanje *ključne riječi* na jedan način omogućava dosta slobodniju i ležerniju pretragu informacijskih upita i ne podliježe krutim normativnim pravilima prilikom pretraživanja, što više i odgovara današnjem profilu korisnika, a to su nestrpljivi Google naraštaji kojima je mreža primarni izvor za pronalaženje informacija i znanja.

Informacijski stručnjaci bibliotečko-informacionog sistema UNSA mogu itekako *stručno i etički ispuniti sadržajnu obradu dokumenta* bez obzira na to što još uvijek nemamo normativne datoteke predmetnih odrednica. Zašto čekati na izradu normativnih datoteka predmetnih i autorskih odrednica (pitanje je hoćemo li ih dočekati uopće) s obzirom na to da nam segment (polje *slobodno oblikovane predmetne odrednice*) itekako omogućava sadržajno identificiranje dokumenta. Korisnici ne mogu čekati (a i zašto bi) na izradu normativnih datoteka da bi pomoću sadržajne obrade mogli pronaći odgovarajući tematski upit. Bez obzira na to što se polje naziva – *polje slobodno oblikovanih predmetnih odrednica*, potrebno je slijediti standardizirano i normativno navođenje predmetnih odrednica. Odrednica odgovara na pitanje *ko i šta*, navodi se u nominativu bez veznika i riječca (osim ako nije pojam sam po sebi tako definiran) i sl. Otvarati više potpolja sadržajne obrade i rezervirati potpolje za jedan pojam.

Danas, kada su digitalne tehnologije postale mainstream društva i oblikuju očekivanja i ponašanje korisnika, knjižnice je potrebno iznova otkriti (Vrana 2010: 27). Najefikasnije ćemo to učiniti preko *tematskog prezentiranja bibliotečko-informacionih sadržaja*.

Mnoge publikacije sanjaju snove na prašnjavim policama dok ih informacijski stručnjak ne

predmetizuje i na taj način predstavi korisničkoj zajednici. Informacijski stručnjak ima ulogu ubrizgavanja života određenom dokumentu tako što pomoću *sadržajne obrade* informaciju učini transparentnom, vidljivom. Često bih u Biblioteci Filozofskog fakulteta (najprije zbog znatiželje i testiranja) izabrala određenu publikaciju iz starih fondova i detaljno je *sadržajno obradila i prezentirala*. Taj isti naslov bi se u roku od 24 h naručio i rezervirao za korištenje te i dalje nastavio biti u optičaju. Zašto? Zato jer je informacijski stručnjak prema nastavnim planovima i programima pretpostavio da bi određeni naslov mogao biti od koristi te udahnuo život određenom dokumentu tako što ga je predmetizovao i predstavio korisničkom profilu.

Bez sadržajne obrade mi ni ne možemo poznavati niti prezentirati znanje sadržano u bibliotečko-informacijskim sadržajima naših bibliotečko-informacionih centara UNSA.

Zaključna razmatranja

Čime bi se zaključio rad nego time da informacijski stručnjaci u visokoškolskim bibliotečko-informacionim centrima ne bi trebali zanemarivati sadržajnu obradu dokumenta. Ponovila bih još jednom da mi ne radimo u depozitnim, već u istraživačkim bibliotekama te je posve podrazumijevajuće da je neophodno sadržajno identificirati dokument jer na taj način mi automatski radimo na kvaliteti bibliotečko-informacionih usluga, što neminovno doprinosi kvaliteti visokoškolskog obrazovanja UNSA. Svaka naša detaljno i stručno urađena sadržajna obrada dokumenta automatski utiče na uspješnost rada biblioteke, vidljivost znanja bibliotečkih zbirki, što i pripada kvalitetnim pokazateljima uspješnosti biblioteke.

Upoznati smo također da unutar akademskog okruženja postoji dvojba o tome da li bi se koncepti iz proizvodnog sektora mogli prenijeti na područje visokog školstva, jer obrazovanje i znanje ne bi trebali biti proizvodi koji bi se prodavali potrošačima (korisnicima).

Postoji više različitih definicija pojma kvalitete. Svakako da se definicija kvalitete u visokom obrazovanju ne temelji na jednoj metodologiji, već ima različita značenja u različitim kontekstima. Ono čemu moja perspektiva teži jeste “transcendentalni pristup”, koji naglašava da je školski visokokvalitetni rad nešto bezvremen-

sko i trajno. Kvaliteta se ne da tačno definirati, jer je karakterizira nešto što ne možemo analizirati i prepoznajemo je samo na osnovu iskustva. Iz toga proizlazi zaključak da se kvaliteta prepoznaje jedino onda kada se vidi (doživi) usluga (Ambrožić 1999: 3). Upravo s tog aspekta posmatrano, *sadržajna obrada dokumenta* itekako doprinosi doživljaju dokumenta, samim time i kvaliteti. Citiraću Neila Gaimana kada

kaže da “Google ti može dati 100.000 odgovora, a informacijski stručnjak ti može dati onaj pravi” – upravo zbog *sadržajne obrade dokumenta*, jer predmetni navigator navodi korisnika kroz online kataložni labirint znanja prema pravim oznakama na putu, a znamo da jedino stižemo na željenu adresu onda kada slijedimo prave znakove na putu.

Literatura i izvori

Ambrožić, Melita. 1999. “Utvrđivanje uspješnosti poslovanja visokoškolskih knjižnica: od kvantitativnih do kvalitativnih pokazatelja” Doktorska disertacija. Zagreb. Dostupno na: https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-Y SHE AH Y 2 / a f 2 0 e e 0 9 - f d f e - 4 a 5 d - a 5 a 6 - b 7 b e a b 2 e 7 1 e 3 / P D F . _ D a t u m p r i s t u p a : 1 2 . 1 0 . 2 0 1 8 .

D’Angelo, Ed. 2006. *Barbarians at the gates of the public library: how postmodern consumer capitalism threatens democracy, civil education and the public good*. Duluth, Minn: Library Juice Press.

Jurić, Hrvoje, i Jelena Kranjec. Anarhija u školi. Dostupno na: <https://anarhisticka-biblioteka.net/library/hrvoje-juric-i-jelena-kranjec-anarhija-u-skoli>.

Hull, Barbara. 2001. “Can librarians help to overcome the social barriers to access”, *New Library World* 102(10).

Leščić, Jelica. 2000. “Suvremeni sustav sadržajne obrade – integrirani sustav” *Knjižničarstvo: glasnik Društva bibliotekara Slavonije i Baranje*. Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema. http://www.knjiznicarstvo.com.hr/wpcontent/uploads/2012/06/86_Lescic_2000_1-2.pdf. Datum pristupa: 12. 10. 2018.

Maršić, Mila. 2017. *Predmetna obrada u zbirka-ma za jezike i književnosti u knjižnicama filozofskih fakulteta u Hrvatskoj: praksa i iskustva*. Zagreb: Univerzitet u Zagrebu. <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/9242/1/Diplomski-Marsic-Predmetna%20obrada-filozofski%20u%20HR-2.pdf>. Datum pristupa: 17. 10. 2018.

Slavić, Aida. 1998. “Automatsko predmetno označivanje: od računalno potpomognutog predmetnog označivanja do znalačkih sustava” *Predmetna obradba: ishodišta i smjernice: zbornik radova / uredile Jadranka Lasić-Lazić ... [et al.]*, 98-115. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo. <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/slavic.htm>. Datum pristupa: 11. 9. 2018.

Vrana, Radovan. 2010. “Položaj knjižnice u umreženom društvu” *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 53(3/4): 25-41. <https://hrcak.srce.hr/80503>. Datum pristupa: 11. 11. 2018.

Vrcelj, Sofa, i Marko Mušanović. 2013. “Suvremenost teorije obrazovanja Ivana Illicha”. *AHR* 4(2): 681-694. <https://hrcak.srce.hr/125044>. Datum pristupa: 1. 10. 2018.

Zakon o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo. “Sl. novine Kantona Sarajevo” broj 33/17. <http://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2017-10/Zakon%20o%20VO%20august%202017.pdf>. Datum pristupa: 10. 7. 2018.

Žitinski, Maja. 2006. “Obrazovanje je moralni pojam” *Naše more* 53(3-4). <https://hrcak.srce.hr/81>. Datum pristupa: 11. 9. 2018.